

Dokumenttype	NOU 1993:35	Dokumentdato	1993-10-20
Tittel	Lov om skjønnsprosesser		
Utvalgsnavn	Skjønnslovutvalget		
Utvalgsleder	Dragsten, Sverre		
Utgiver	Justis- og politidepartementet		
Oppnevnt	1984-06-22	Sider	304
Kapittel	1 Innledning		
	1.1 Utvalget oppnevning, sammensetning og mandat		
	1.1.1 Oppnevning og sammensetning		
	1.1.2 Mandat		
	1.2 Kort oversikt over utvalgets arbeid		

kapittel 1 Innledning

1.1. Utvalgets oppnevning, sammensetning og mandat

1.1.1. Oppnevning og sammensetning.

Ved kgl. res. av 22.6.1984 ble det oppnevnt et utvalg for å utrede forskjellige sider ved skjønnsordningen. Utvalget fikk følgende sammensetning:

Lagdommer, senere førstelagmann Sverre Dragsten, Trondheim, formann

Herredsrettsdommer Grete Gørvell Halvorsen, Bærum

Høyesterettsadvokat Helge Jakob Kolrud, Oslo

Høyesterettsadvokat Knut Lassen, Asker

Advokat, senere lagdommer Ellen Mo, Oslo

Rasjonaliseringsleder Thorbjørn Sørum, Fet

Av utvalgets medlemmer er h.r.advokat Knut Lassen oppnevnt etter forslag fra Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norges Skogeierforbund og Skogbruksforeningen av 1950.

H.r.advokat Helge Jakob Kolrud, advokat Ellen Mo og rasjonaliseringsleder Thorbjørn Sørum ble oppnevnt i samråd med h.h.v. Den Norske Advokatforening, Regjeringsadvokatembetet og Rasjonaliseringsdirektoratet. Utvalgets formann og herredsrettsdommer Grete Gørvell Halvorsen er foreslått av Justisdepartementet uten forslag fra noen bestemt organisasjon.

Rasjonaliseringsleder Thorbjørn Sørum ble fritatt fra utvalgsarbeidet ultimo 1987. H.r.advokat Knut Lassen avgikk ved døden i september 1991.

Utvalgets sekretær har vært konsulent i Justisdepartementet (senere advokat) Rolf Christensen frem til januar 1987 og deretter har konsulent (senere advokat) Wenche Elizabeth Arntzen vært sekretær.

Bakgrunnen for oppnevningen av utvalget var behovet for en bred utvalgsvurdering av någjeldende skjønnsordning. Behovet for en slik vurdering ble også nevnt av flere høringsinstanser - bl.a. Den Norske Advokatforening - i forbindelse med gjeninnføringen av overskjønnet. Det vises her til Ot.prp. nr. 62 (1981-82) s. 86-87.

1.1.2. Mandat

1.1.2.1. Gjengivelse

Fra foredraget til den kongelige resolusjon av 22.6.1984 gjengis følgende om utvalgets mandat:

"3. Skjønn er i dag en meget benyttet prosessform. En viktig årsak

til dette er at skjønn antas å kunne gi en hurtigere og billigere avgjørelse av spørsmålene enn ordinær sivil rettergang. Skjønnsordningen har dessuten vært ansett som særlig hensiktsmessig når avgjørelser som skal treffes, er utpreget skjønnsmessige.

Det kan imidlertid reises spørsmål om enkelte av de avgjørelser som i dag treffes ved skjønn, egner seg for en slik prosessform. Det kan for øvrig også undertiden synes tilfeldig om en avgjørelse er lagt til skjønn eller til de vanlige domstolene.

Utvalget bør derfor vurdere om skjønn eller vanlig domstolsbehandling er mest hensiktsmessig i slike tilfelle. I forbindelse med spørsmålet om hvilke saker som skal avgjøres ved skjønn, bør utvalget også vurdere nærmere den prosessuelle forskjellsbehandling av personer som i en ekspropriasjonssak er ekspropriert og andre som bare blir rammet av ulemper av ekspropriasjonstiltaket. Det er bare de førstnevnte som har rett til å få sine krav avgjort i skjønnsaken, herunder også krav om erstatning for ulemper som følge av ekspropriasjonstiltaket. Det vises til Stortingsmelding nr. 50 (1976-77) om tiltak mot støy s. 23 og til NOU 1982:19 Generelle lovregler om erstatning for forurensningsskade s. 136-141.

4. Ved lov 17. desember 1982 nr. 88 ble det blant annet gjort visse endringer i reglene om skjønnsrettens sammensetning, jfr. skjønnslovens 11, 12, 14 og 15. Under høringen av lagdommer Dragstens utredning tok flere av høringsinstansene opp andre sider ved reglene om skjønnsmannsutvalgenes sammensetning og oppnevning av skjønnsmenn i den enkelte sak. Det vises til Ot.prp. nr. 62 (1981-82) s. 85.

Departementet uttalte at det ville være naturlig å ta disse spørsmål opp under et mer generelt utredningsarbeid. Det samme gjaldt andre spørsmål om blant annet saksforberedelsen som ble nevnt av høringsinstansene, se proposisjonen s. 86-87.

5. Departementet vil videre peke på et par andre spørsmål som har vært framme i den senere tid, og som det også kan være grunn til for utvalget å vurdere nærmere.

Det gjelder for det første skjønnsloven 48 annet ledd. Bestemmelsen innebærer at skjønnsrettens avgjørelse av prejudisielle spørsmål bare kan påankes særskilt dersom den går ut på at skjønnet nektes fremmet. Hensiktsmessigheten av bestemmelsen er kommentert i Høyesteretts avgjørelse i Rt. 1982 s. 241, se særlig s. 252-253.

Videre er enkelte andre sider ved skjønnsordningen tatt opp i artikler i juridiske tidsskrifter, blant annet Lov og Rett 1982 s. 258 (Kornerud, Er skjønnsforutsetningene bindende for eksproprianten) og Lov og Rett 1982 s. 522 (Beverfelt, Gjenopptagelse av lensmannsskjønn).

6. Men for øvrig er det som nevnt foran et hovedformål for utvalget å foreta en generell vurdering av skjønnslovens regler ut fra de behov en praktisk gjennomføring av skjønnsaker stiller, men samtidig slik at hensynet til den enkeltes rettssikkerhet blir tilbørlig ivaretatt og ikke svekkes i forhold til i dag. Utvalget skal foreslå de endringer som det ut fra dette mener det er behov for.

Det vil imidlertid ikke være hensiktsmessig eller nødvendig å foreta noen generell gjennomgang av reglene om saksomkostninger og om overprøving av skjønn, da hovedinnholdet i disse anses fastlagt ved Stortingets behandling av Ot.prp. nr. 62 (1981-82). Men i forbindelse med eventuelle endringsforslag vil det selvsagt også kunne foreslås nødvendig tilpassing av reglene om overprøving og saksomkostninger.

7. Utvalget bør så vidt mulig vurdere de totale økonomiske konsekvenser for staten av de forslag som legges frem. Det er videre ønskelig at utvalget vurderer behovet og mulighetene for

observasjon av reglens virkninger og tilbakeføring av erfaringsmateriale til fagdepartementet, herunder eventuelt behovet for statistikk. Utvalget skal også se på om dets forslag vil by på spesielle iverksettings- og informasjonsproblemer. Justisdepartementet skal hvert halvår underrettes om arbeidets stilling, og dersom det er nødvendig, om behov for endringer i arbeidsplanen. I underretningen skal det settes opp regnskap for medgåtte utgifter i halvåret."

1.1.2.2. Fortolkning

1. Rammen for utvalgets arbeid er angitt i mandatet. Det synes lagt til grunn at man fortsatt skal ha en egen skjønnsprosess som avgjørelsesmåte for visse saker (tvister).

Som vurderingstema er særlig nevnt en del enkeltspørsmål. Noen av disse gjelder bestemmelser i den alminnelige skjønnsprosesslov. Andre angår spørsmål innen skjønnsordningen i sin helhet. Det er generelt uttalt at det er viktig at reglene for skjønnsaker utformes slik at de ivaretar behovet for en praktisk gjennomføring av sakene, spesielt ekspropriasjonsskjønnene. Hovedformålet for utvalget er - sies det i mandatet - "å foreta en vurdering av skjønnslovens regler ut fra det behov en praktisk gjennomføring av skjønnsaker stiller, men samtidig slik at hensynet til den enkeltes rettssikkerhet blir tilbørlig ivaretatt og ikke svekkes i forhold til idag." Spesielt sies at det ikke vil være hensiktsmessig eller nødvendig å foreta noen generell gjennomgang av reglene om saksomkostninger og om overprøving av skjønn. Som naturlig er tilføyes det på dette punkt at det i forbindelse med eventuelle endringsforslag vil kunne foreslås nødvendig tilpassing av reglene om overprøving og saksomkostninger.

2. Det utvalget ifølge mandatet skal gjøre, er:

- a) Foreta en generell vurdering av ordningen etter skjønnsprosessloven av 1917 med senere endringer.
- b) Spesielt vurdere om det innen skjønnsprosesslovens hovedordning er ordninger og bestemmelser som er uklare, ufullstendige, mindre heldige eller ikke helt adekvate.

Målsettingen må være å vurdere om det kan bringes i forslag et klarere, mer adekvat og effektivt regelsett uten at den enkeltes rettssikkerhet svekkes.

- c) Vurdere skjønnsordningen forøvrig. Utvalget må se på spesiallovgivningens bestemmelser om skjønn, de bestemmelser som påbyr eller tilstreber skjønnsprosess som avgjørelsesmåte. Det må tas standpunkt til om dette skal opprettholdes i samme utstrekning som idag. I de tilfelle hvor skjønnsprosess synes å burde bibeholdes må utvalget, hvor særlige bestemmelser for saksbehandlingen finnes, vurdere om disse helt eller delvis skal opprettholdes.

3. Utenfor utvalgets vurdering og arbeide ligger ifølge mandatet:

- a) Den materielle ekspropriasjonsrett og materiell rett overhodet.
- b) Reglene for den administrative behandling av ekspropriasjonssaker. Utvalget har imidlertid funnet det riktig å foreslå endringer av oreigningslovens 11 og 12.

1.2. Kort oversikt over utvalgets arbeid

Utvalget hadde sitt første møte i Justisdepartementet den 15. januar 1985 og har i alt hatt 19 møter, hvorav ett over to og en halv dager våren 1993. Bortsett fra de par-tre første, har møtene vært holdt i høyesterettsadvokat Kolruds lokaler. I enkelte perioder har møtehyppigheten vært lavere enn i andre. Dels har det hatt sammenheng med at medlemmene har arbeidet hver for seg med deler av innstillingen og dels med at utvalget har hatt for lite penger

til disposisjon. I 1987 var det f.eks. bare bevilget kr. 35.000 til utvalgets arbeid (halvparten av det som var bevilget året før). Pengene var brukt opp i løpet av første halvår i 1987 og planlagte møter om høsten måtte utsettes.

Sekretæren har innhentet skriftlig materiale om rettstilstanden i Danmark, Finland og Sverige som grunnlag for oversikten om denne i innstillingen. Høsten 1985 var utvalgsmedlemmene Ellen Mo og Thorbjørn Sørum på studietur i England. De hadde møter med og innhentet opplysninger fra bl.a. Lands Tribunal og The Association of Metropolitan Authorities. Utvalgsmedlem Helge Jakob Kolrud var samme høst i Tyskland og hadde bl.a. samtaler med Regierungsdirektor Sander i Darmstadt.
